

Arbeidstilsynet

Forebygging av arbeidsrelaterte støyplager

Hovedfunn 2012

Innhold

Gjennomføring av Arbeidstilsynets støyprosjekt.....s.	3
Viktige inntrykk fra tilsynene	6
Tema på tvers av næringene	8
Anbefalinger for videre forebygging av støy	10

Oktober 2013

Fotos: Colourbox

Direktoratet for arbeidstilsynet

Statens Hus, Trondheim

Støyplager forekommer på en rekke arbeidsplasser. Vedvarende høye støynivåer og impulsstøy kan føre til nedsatt hørsel og øresus. Dette er den arbeidsrelaterte sykdommen som oftest blir meldt til Arbeidstilsynet, og utgjør omlag 60 prosent av alle meldinger. Støy kan, som en av flere faktorer, også virke inn på sikkerheten og kommunikasjonen på arbeidsplassen.

Gjennomføring av Arbeidstilsynets støyprosjekt

Arbeidstilsynets støyprosjekt i 2012 hadde som mål å bidra til at virksomhetene arbeider systematisk med å forebygge støyplager og dermed redusere risikoen for å bli syk eller skadet av støyeksponering på jobb. Dette innebar å stimulere virksomhetene til å få på plass forebyggende tiltak.

Dette betyr å:

- ✓ Vurdere alternative arbeidsmetoder som gir redusert støyeksponering
- ✓ Velge hensiktsmessig arbeidsutstyr som gir minst mulig støy
- ✓ Gjennomføre systematisk vedlikehold av arbeidsutstyr, arbeidsplassen og støydempingstiltak
- ✓ Jevnlige gjennomføre risikovurdering som gjør det mulig å fastslå arbeidstakernes støobelastning
- ✓ Iverksette nødvendige tiltak på bakgrunn av de risikoer som framkommer av risikovurderingen

Konkret har tilsynene vært rettet mot kontroll av:

- ✓ Kartlegging, målinger, risikovurdering, tiltak og handlingsplan og oppfølging
- ✓ Informasjon og opplæring
- ✓ Helsekontroller og hørselskontroll
- ✓ Bruk av bedriftshelsetjenesten
- ✓ Oppfølging av eventuell byggesak der det er satt vilkår på støy eller lydforhold

- ✓ Det ble under tilsynet kontrollert krav i arbeidsmiljøloven, forskrift om støy på arbeidsplassen, forskrift om bruk av bedriftshestetjeneste og forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften).

I tillegg ble det delt ut følgende materiell:

- ✓ Faktaarket «Støy på arbeidsplassen»
- ✓ Faktaarket «Eksposering for støy – Målinger og målerapport»

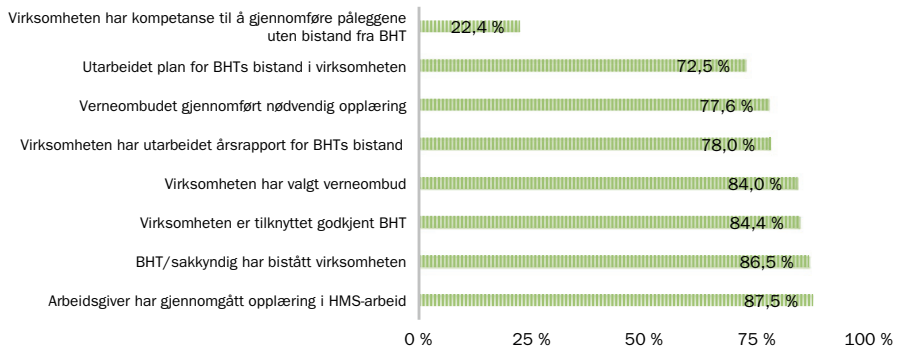
På bakgrunn av tidligere erfaringer og tilgjengelig kunnskap, ble det prioritert å gjennomføre tilsyn i produksjonsbedrifter og verksted, virksomheter innenfor bygg og anlegg, barnehager, i musikk- og underholdningsbransjen samt bakkepersonell ved flyplasser.

Tabell 1: Bransjer med flest tilsyn

Hovednæring	Gjennomførte tilsyn
Produksjon/verksted	323
Bygge- og anleggsvirksomhet	104
Barnehager	42
Totalt i støyprosjektet	521

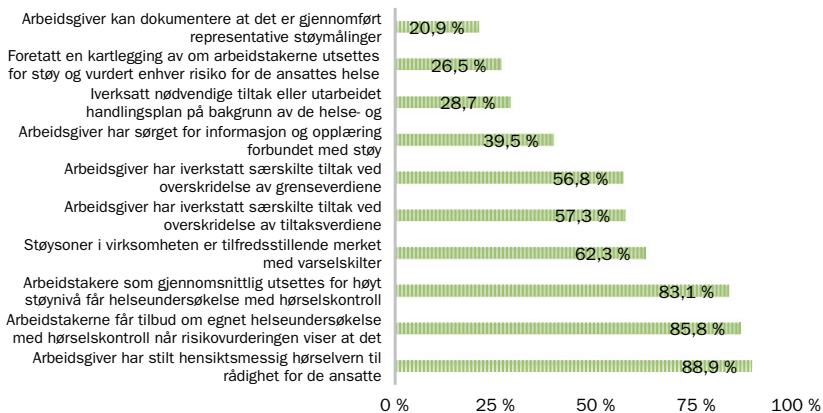
De kontrollerte virksomhetene benyttet i hovedsak lovpålagte HMS-ressurser som verneombud og bedriftshelsetjeneste. Det er likevel opp mot 15 prosent som ikke har valgt verneombud og som ikke er tilknyttet godkjent bedriftshelsetjeneste. Resultatene viser også variasjoner i bruken av disse ressursene. 25 prosent av verneombudene mangler pålagt opplæring, og omlag 30 prosent av virksomhetene har ikke utarbeidet en plan for bedriftshelsetjenestens bistand til virksomheten. Resultatene fra kontroll av virksomhetenes HMS-ressurser er gjengitt i figur 1.

Figur 1: Andel av virksomhetene som tilfredsstill kontrollerte krav til HMS-ressurser

Resultatene fra kontroll med virksomhetenes systematiske forebygging av støyplager var gjennomgående dårligere enn kontrollen av HMS-ressurser. Dette viser at Arbeidstilsynet i prosjektet har ført tilsyn med en viktig problemstilling og at det samtidig er et stort forbedringspotensial på forebyggingssiden. Arbeidstilsynet fant spesielt avvik knyttet til mangel på støymålinger, kartlegging av utfordringer, utarbeidelse av handlingsplan med tiltak samt informasjon og opplæring. Resultater fra kontroll med støyspesifikke forhold er gjengitt i figur 2.

Figur 2: Andel virksomheter som tilfredsstill kontrollerte krav til forebygging av støy

Viktige inntrykk fra tilsynene

Bygg- og anleggsnæringen

I bygg- og anleggsnæringen er mange støyrelaterte aktiviteter kortvarige, men utføres hyppig. Mange aktiviteter utføres på kort tid, kun noen få sekunder eller minutter per dag. Arbeidstakere i bygg- og anleggsnæringen som benytter arbeidsutstyr av forskjellig art, eksponeres for høye lydnivåer. Arbeidstakere som jobber i nærheten av støvende utstyr eksponeres også.

- ✓ Av 15 målinger med støydosimeter hadde 14 målinger snitt over 80 dB(A), og seks av disse over 85 dB(A).
- ✓ Av 15 målinger med støydosimeter hadde 14 målinger en maksverdi over 130 dB(C).
- ✓ En ekstrem arbeidssituasjon, boring i betongsnitt i løpet av 9 timer var 95,7 dB og maksverdi på 147,7dB(C)
- ✓ Spikerpistol: 124 - 128 - 139,7 dB(C) (kommer blant annet an på underlaget)
- ✓ Boltpistol: 133-138-146,9 dB(C)
- ✓ Gjerdesag som står ute: 114 dB(C)

Produksjon/verksteder

Lydnivåene varierer mye. I produksjonsbedrifter og verksteder benyttes også arbeidsutstyr/håndholdt utstyr slik som i bygg- og anleggsnæringen. Dette medfører at arbeidstakerne eksponeres for høye lydnivåer.

Barnehager

Barnehager har støyproblematikk, men det er variasjon i hvor stor grad arbeidstakerne eksponeres. Mange barnehager ligger over tiltaksverdien på 70 dB for den mest støvende timen på dagen. Flere barnehagestyrere har i forbindelse med målinger av støy vært overrasket over at resultatene viste så høye verdier. Det er viktig for barnehagene å ha fokus på både tekniske, bygningsmessige, organisatoriske og pedagogiske forhold i forebygging av støy. Det er også viktig å bevisstgjøre alle på hvilken risiko støy kan medføre for arbeidstakerne.

Tema på tvers av næringene

Personlig verneutstyr/hørselvern

Mange anser personlig verneutstyr/hørselvern som det endelige tiltaket for å unngå støy, ofte uten at andre tiltak er vurdert. Dette bunner som regel i manglende kartlegging og støy-målinger som grunnlag for å vurdere risiko. Verneutstyr er siste utveg, mange muligheter skal vurderes før man kan bestemme seg for at verneutstyr den beste løsningen.

Kartlegging, måling og risikovurdering samt tiltak

Typiske funn fra tilsynene har vært manglende kartlegging og risikovurdering av støy. En del virksomheter har resultater fra støymålinger som er av eldre dato, tre år eller eldre.

Vernerunder

Mange virksomheter gjennomfører vernerunder der støy er et punkt på sjekklista. Arbeidstilsynet har gjennom støyprosjektet informert og bevisstgjort virksomhetene om informasjon som ligger i regelverket, det vil si om hva risikovurderingene skal inneholde og hva som skal vurderes når tiltak skal besluttes med mer.

Målinger

Støymålinger og tilfredsstillende gjennomføring av målinger har vært noe mangelfull i virksomhetene. Det har vært gjennomført en rekke punktmålinger, men virksomhetene har ikke utført heldagsmålinger eller beregninger som viser arbeidstakernes eksponering over en åtte timers dag, slik regelverket krever.

Ved siden av tilsyn har Arbeidstilsynet veiledet og samarbeidet med andre aktører for å spre budskapet om viktigheten av å forebygge arbeidsrelaterte støyplager.

Fokus på støy og hørselskadelig støy

I støyprosjektet har Arbeidstilsynet gitt reaksjoner til 86 prosent av de kontrollerte virksomhetene. Dette viser at både bransjene som er kontrollert og temaet støy har vært viktig å fokusere på. Prosjektets funn taler for fortsatt fokus på støy i virksomheter i tiden fremover. Det trengs informasjon og veiledning til virksomhetene, både til ledelse, verneombud og arbeidstakere og til bedriftshelsetjenestene.

Veiledning

Arbeidstilsynet har i tillegg til å føre tilsyn i bransjer som er mest utsatt for støy, veiledet virksomhetene om de helsemessige konsekvensene av støy, slik at arbeidstakerne reduserer risikoen for alvorlige helseproblemer.

Samarbeid med bedriftshelsetjenesten

I arbeidet med å redusere risikoen for å bli syk eller skadet av eksponering for støy på arbeidsplassen, er bedriftshelsetjenesten en viktig ressurs for virksomhetene.

Media

Prosjektet har bevisst brukt mediene til å nå ut til flest mulig med kjernebudskapet om viktigheten av effektiv forebygging av støy på arbeidsplassen. For eksempel ble det i forbindelse med «Støyfri dag 2012» sendt ut en pressemelding, som fikk stor respons. Arbeidstilsynets støyprosjekt fikk bred omtale i mange aviser og i bransjeblader.

Arbeidstilsynets støyprosjekt har satt fokus på at støy er mer enn hørselvern og hørselskontroll. Typiske funn er manglende kartlegging og risikovurdering av støy. Det er gitt mange pålegg om kartlegging inkludert måling samt vurdering av risiko. Ved hjelp av informasjonen i støyforskriften, faktaarkene og ikke minst bistand fra bedriftshelsetjenesten har virksomhetene som har hatt tilsyn fått god oversikt over støy som arbeidsmiljøproblem, som grunnlag for vurdering av risiko og hvilke tiltak som skal iverksettes. Hos mange virksomheter er det fokus på hørselvern og i mindre grad på tekniske støyreduserende tiltak eller administrative og organisatoriske tiltak.

«Gjennom tilsyn og den informasjonen vi har gitt under tilsynene har vi påvirket virksomhetene til å sette fokus på støy og se på støy og lydforhold som en viktig og del av det forebyggende og systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet.»

Anne Sørum, prosjektleder

Støy kan fjernes eller reduseres til lavest mulig nivå ved å gjøre tiltak av organisatorisk og teknisk art, fjerne støykilden, tiltak ved støykilden, kollektive tiltak med tilrettelegging av arbeidet og organisering av arbeidsplassen. Personlig verneutstyr /hørselsvern skal være siste utvei etter at alle andre tiltak er vurdert.

Anbefalinger for videre forebygging av støy

Gjennom prosjektet har virksomhetene fått bedre forståelse av at støy omfatter mer enn fare for hørselskade. Inntrykket er at virksomhetene gjennom tilsyn har fått informasjon om andre problemstillinger enn støy knyttet til hørselsskader. Det handler om organisering, innkjøpsrutiner, å sette krav til leverandører, plassering av utstyr, innbygging av støykilder, lydforhold i rom med mer. En rekke forhold skal vurderes og tiltak skal iverksettes før en må beslutte at personligverneutstyr som hørselvern skal benyttes.

Arbeidstilsynets støyprosjekt ble ledet av Anne Sørum ved Arbeidstilsynet Indre Østland

www.arbeidstilsynet.no

Arbeidstilsynet